

04.05.2026

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

PL 1 00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Ympäristöministeriö
PL 35 (Aleksanterinkatu 7)
00023 VALTIONEUVOSTO

§ 341

Lausunto ympäristöministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä sekä laiksi pelastuslain 111 a §:n muuttamisesta

HEL 2026-003640 T 03 00 00

Päätös

Kaupunginhallitus antoi ympäristöministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä sekä laiksi pelastuslain 111 a §:n muuttamisesta seuraavan lausunnon:

Lausunto

Hallituksen esitys yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen järjestämiseksi on tarpeellinen. Helsinki on yksi Suomen vilkkaimmista satamakaupungeista ja kaupungin edustalla kulkee merkittävä määrä muuta risteävää laivaliikennettä. Helsingin edustalla tapahtuvan meriliikenteen riskiprofiili on olennaisesti kasvanut viime vuosina (GNSS-häiriöt, varjolaivasto, AIS-manipulointi ym.).

Pohdintaa herättää kuitenkin kuntien roolin korostaminen hyvinvointialueiden pelastustoimintaan nähden. Kuten esityksen luvussa 5 muut toteuttamisvaihtoehdot vaihtoehdossa 2 todetaan: hyvinvointialueen ollessa jälkitorjunnan järjestäjänä tehtävää hoitaisi isompi organisaatio eikä organisaatorajat ylittävää yhteistyötä vaadittaisi samassa mittakaavassa, pelastustoiminnan ja jälkitorjunnan välistä vastuuvaihtoa ei tarvitsisi suorittaa, tehtävät ja vastuut olisivat selkeämmät, pelastustoimella on huomattavasti paremmat suorituskyvyt sekä osaaminen tilanteen johtamiseen ja pelastustoimi harjoittelee säännöllisesti. Esityksessä todetaan, että valtaosa pelastustoimen voimavaroista on sidottu pelastustoiminnan hoitamiseen, joten jälkitorjunta jouduttaisiin toteuttamaan valtaosin ulkopuolisten palveluntarjoajien toteuttaman ostopalveluna. Helsingin kaupungin osalta jälkitorjunnan edellyttämä kalusto ja

04.05.2026

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

PL 1 00099 HELSINGIN KAUPUNKI

osaaminen tulisi todennäköisesti oman liikelaitoksen tai ulkoisten palveluntuottajien puolelta eli käytännössä varautuminen perustuisi joka tapauksessa yhteistyöasiakirjoihin ja sopimuksiin. Tarkoituksenmukaisinta voisi siten olla, että jälkitorjunta olisi hyvinvointialueiden vastuulla ja velvoittaa kunnat antamaan asiantuntija-apua sekä tarvittaessa muuta virka-apua, jos se on tarpeen. Tässä vaihtoehdossa on selkeä vastuutaho ja selkeä rahoitusmalli öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan toteuttamiseksi mahdollisimman tehokkaasti.

Helsingin kaupunki katsoo, että lainvalmistelussa tulee tarkastella ja selvittää vielä vaihtoehtoja 2 ja 3.

Merellisessä toimintaympäristössä kuntarajat ylittävä yhteistyö on ratkaisevan tärkeää ja ympäristövahinkoihin varautumisen teemassa yhteistyölle on selkeä tarve. Kuntien ja hyvinvointialueiden välisen yhteistyön kehittämisen lisäksi on tarkoituksenmukaista osallistaa vahingontorjuntaan ennakoivasti myös muut merellä ammattimaisesti liikkuvat toimijat, kuten vesiliikenteen ammattilaiset (esimerkiksi yhteisharjoitusten muodossa). Lisäksi yhteistyö erilaisten järjestöjen kuten WWF:n kanssa on todennäköisesti ratkaisevan tärkeää.

Jälki-lain 1 § lain tarkoitus

Lain tarkoitus on tarkoituksenmukainen ja kannatettava. Yhteistyötä tehostamalla voidaan todennäköisesti vähentää vahingoista aiheutuvaa haittaa.

Jälki-lain 2 § Soveltamisala

Epäselväksi jää, mitä tarkoitetaan suurella alusöljy- ja aluskemikaalivahingolla.

Jälki-lain 3 § jälkitorjunnan yhteistyöalueet

Yhteistyöalueiden muodostamisessa ja niiden resursoinnissa tulisi huomioida alueelliset erityispiirteet mm. väestömäärän, yhteiskunnallisten vaikutusten sekä alueen riskiprofiili eli potentiaaliset öljyvahingon lähteet.

Jälki-Lain 4 § varautuminen

Pykälää tulisi tarkentaa esimerkiksi yhdenmukaistamalla se päivityksessä olevan valmiuslain varautumisvelvoitteiden mukaisiksi.

Jälki-lain 5 § varautumissuunnitelma

04.05.2026

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

PL 1 00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Lain tuoma velvollisuus yhteistyöalueen varautumissuunnitelman laatimiseen sekä vaatimus varautua myös muilla toimenpiteillä jälkitorjunnan alusöljy- ja uutena myös aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämiseen edellyttää, että asiaan osoitetaan nykyistä enemmän resursseja. Lakiuudistus lisää siten kaupungin kustannuksia. On kannattavaa, että valtio varautuu kattamaan varautumissuunnitelmien laatimisesta aiheutuviin kustannuksiin. Valtion tulisi korvata myös lisäantyneistä velvoitteista aiheutuvat kustannukset yhteistyöalueiden kunnille täysimääräisesti.

Pelastuslain 111 a § öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunta

Ehdotuksen mukaan kunta vastaisi jatkossa myös ympäristölle tai ihmisten terveydelle vakavaa vaaraa tai haittaa aiheuttavan aluskemikaalivahingon jälkitorjunnasta, johon kuuluu pilaantuneen maaperän, pohjaveden ja rannikon puhdistaminen ja kunnostaminen. Lainkohta jää osin epäselväksi. Kemikaalivahinko voi aiheuttaa merialueella vakavaa haittaa ympäristölle, mutta esim. sen maaperää pilaava vaikutus voi olla hyvinkin vähäinen. Epäselvää on, sisältääkö jälkitorjunta myös ympäristönsuojelulain mukaisen pilaantuneen maaperän puhdistamisen ja milloin voidaan todeta jälkitorjunnan päättyneen. Selkeämpää olisi, että pilaantuneen maa-alueen puhdistamisvelvollinen menisi ympäristönsuojelulain mukaisesti.

Varautumissuunnitelmien laatimiseen liittyvä rahoitus

Varautuminen on muutakin kuin suunnittelua. Siihen sisältyy yleensä riskien arviointia, resurssien varaamista, kalustoinvestointeja, tila- ja aluevarauksia, varautumissopimusten laadintaa, henkilöstön kouluttamista ja harjoittelua. Tämä kaikki vaatii aikaa, henkilöstöä ja rahoitusta, joka tulisi huomioida rahoitusmallin suunnittelussa. Kustannusvaikutukset eivät saa kaatua yksinomaan kunnille. Valtion tulee varautua kartuttamaan ympäristövahinkorahastoa siten, että rahastolla on mahdollisuus myöntää avustuksia merkittäviin torjuntakalustoon tehtäviin investointeihin, joita uusista varautumissuunnitelmista mitä ilmeisemmin syntyy. Ympäristövahinkorahaston kyky tukea kuntia tulee olla riittävä ja viivytyksetön.

Muita huomioita

Helsingin rooli tulee korostumaan merkittävästi sekä oman yhteistyöalueensa, mutta myös muidenkin yhteistyöalueiden valmiuden kannalta. Todennäköistä on, että esimerkiksi erilaiset jätteet ja kemikaalit kulkevat Helsingin kautta. Vaikutukset on siis huomioitava myös jätehuoltosuunnitelmissa ja kapasiteetissa.

04.05.2026

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

PL 1 00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö
- 2 Luonnos hallituksen esitykseksi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Ympäristöministeriö

Otteen liitteet
Esitysteksti

Pöytäkirjanote on lähetetty asianosaiselle 5.5.2026.

Kaupunginhallitus

Asta Vennelä
pöytäkirjanpitäjä

26

Lausunto ympäristöministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä sekä laiksi pelastuslain 111 a §:n muuttamisesta

VN/22156/2020

HEL 2026-003640 T 03 00 00

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus antaa ympäristöministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä sekä laiksi pelastuslain 111 a §:n muuttamisesta seuraavan lausunnon:

Lausunto

Hallituksen esitys yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen järjestämiseksi on tarpeellinen. Helsinki on yksi Suomen vilkkaimmista satamakaupungeista ja kaupungin edustalla kulkee merkittävä määrä muuta risteävää laivaliikennettä. Helsingin edustalla tapahtuvan meriliikenteen riskiprofiili on olennaisesti kasvanut viime vuosina (GNSS-häiriöt, varjolaivasto, AIS-manipulointi ym.).

Pohdintaa herättää kuitenkin kuntien roolin korostaminen hyvinvointialueiden pelastustoimintaan nähden. Kuten esityksen luvussa 5 muut toteuttamisvaihtoehdot vaihtoehdossa 2 todetaan: hyvinvointialueen ollessa jälkitorjunnan järjestäjänä tehtävää hoitaisi isompi organisaatio eikä organisaatorajat ylittävää yhteistyötä vaadittaisi samassa mittakaavassa, pelastustoiminnan ja jälkitorjunnan välistä vastuuvaihtoa ei tarvitsisi suorittaa, tehtävät ja vastuut olisivat selkeämmät, pelastustoimella on huomattavasti paremmat suorituskyvyt sekä osaaminen tilanteen johtamiseen ja pelastustoimi harjoittelee säännöllisesti. Esityksessä todetaan, että valtaosa pelastustoimen voimavaroista on sidottu pelastustoiminnan hoitamiseen, joten jälkitorjunta jouduttaisiin toteuttamaan valtaosin ulkopuolisten palveluntarjoajien toteuttaman ostopalveluna. Helsingin kaupungin osalta jälkitorjunnan edellyttämä kalusto ja osaaminen tulisi todennäköisesti oman liikelaitoksen tai ulkoisten palveluntuottajien puolelta eli käytännössä varautuminen perustuisi joka tapauksessa yhteistyöasiakirjoihin ja sopimuksiin. Tarkoituksenmukaisinta voisi siten olla, että jälkitorjunta olisi hyvinvointialueiden vastuulla ja velvoittaa kunnat antamaan asiantuntija-apua sekä tarvittaessa muuta virka-apua, jos se on tarpeen. Tässä vaihtoehdossa on selkeä vas-

tuutaho ja selkeä rahoitusmalli öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan toteuttamiseksi mahdollisimman tehokkaasti.

Helsingin kaupunki katsoo, että lainvalmistelussa tulee tarkastella ja selvittää vielä vaihtoehtoja 2 ja 3.

Merellisessä toimintaympäristössä kuntarajat ylittävä yhteistyö on ratkaisevan tärkeää ja ympäristövahinkoihin varautumisen teemassa yhteistyölle on selkeä tarve. Kuntien ja hyvinvointialueiden välisen yhteistyön kehittämisen lisäksi on tarkoituksenmukaista osallistaa vahingontorjuntaan ennakoivasti myös muut merellä ammattimaisesti liikkuvat toimijat, kuten vesiliikenteen ammattilaiset (esimerkiksi yhteisharjoitusten muodossa). Lisäksi yhteistyö erilaisten järjestöjen kuten WWF:n kanssa on todennäköisesti ratkaisevan tärkeää.

Jälki-lain 1 § lain tarkoitus

Lain tarkoitus on tarkoituksenmukainen ja kannatettava. Yhteistyötä tehostamalla voidaan todennäköisesti vähentää vahingoista aiheutuvaa haittaa.

Jälki-lain 2 § Soveltamisala

Epäselväksi jää, mitä tarkoitetaan suurella alusöljy- ja aluskemikaalivahingolla.

Jälki-lain 3 § jälkitorjunnan yhteistyöalueet

Yhteistyöalueiden muodostamisessa ja niiden resursoinnissa tulisi huomioida alueelliset erityispiirteet mm. väestömäärän, yhteiskunnallisten vaikutusten sekä alueen riskiprofiili eli potentiaaliset öljyvahingon lähteet.

Jälki-Lain 4 § varautuminen

Pykälää tulisi tarkentaa esimerkiksi yhdenmukaistamalla se päivityksessä olevan valmiuslain varautumisvelvoitteiden mukaisiksi.

Jälki-lain 5 § varautumissuunnitelma

Lain tuoma velvollisuus yhteistyöalueen varautumissuunnitelman laatimiseen sekä vaatimus varautua myös muilla toimenpiteillä jälkitorjunnan alusöljy- ja uutena myös aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämiseen edellyttää, että asiaan osoitetaan nykyistä enemmän resursseja. Lakiuudistus lisää siten kaupungin kustannuksia. On kannatettavaa, että valtio varautuu kattamaan varautumissuunnitelmien laatimisesta aiheutuviin kustannuksiin. Valtion tulisi korvata myös lisään-

tyneistä velvoitteista aiheutuvat kustannukset yhteistyöalueiden kunnille täysimääräisesti.

Pelastuslain 111 a § öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunta

Ehdotuksen mukaan kunta vastaisi jatkossa myös ympäristölle tai ihmisten terveydelle vakavaa vaaraa tai haittaa aiheuttavan aluskemikaalivahingon jälkitorjunnasta, johon kuuluu pilaantuneen maaperän, pohjaveden ja rannikon puhdistaminen ja kunnostaminen. Lainkohta jää osin epäselväksi. Kemikaalivahinko voi aiheuttaa merialueella vakavaa haittaa ympäristölle, mutta esim. sen maaperää pilaava vaikutus voi olla hyvinkin vähäinen. Epäselvää on, sisältääkö jälkitorjunta myös ympäristönsuojelulain mukaisen pilaantuneen maaperän puhdistamisen ja milloin voidaan todeta jälkitorjunnan päättyneen. Selkeämpää olisi, että pilaantuneen maa-alueen puhdistamisvelvollinen menisi ympäristönsuojelulain mukaisesti.

Varautumissuunnitelmien laatimiseen liittyvä rahoitus

Varautuminen on muutakin kuin suunnittelua. Siihen sisältyy yleensä riskien arviointia, resurssien varaamista, kalustoinvestointeja, tila- ja aluevarauksia, varautumissopimusten laadintaa, henkilöstön kouluttamista ja harjoittelua. Tämä kaikki vaatii aikaa, henkilöstöä ja rahoitusta, joka tulisi huomioida rahoitusmallin suunnittelussa. Kustannusvaikutukset eivät saa kaatua yksinomaan kunnille. Valtion tulee varautua kartuttamaan ympäristövahinkorahastoa siten, että rahastolla on mahdollisuus myöntää avustuksia merkittäviin torjuntakalustoon tehtäviin investointeihin, joita uusista varautumissuunnitelmista mitä ilmeisemmin syntyy. Ympäristövahinkorahaston kyky tukea kuntia tulee olla riittävä ja viivytyksetön.

Muita huomioita

Helsingin rooli tulee korostumaan merkittävästi sekä oman yhteistyöalueensa, mutta myös muidenkin yhteistyöalueiden valmiuden kannalta. Todennäköistä on, että esimerkiksi erilaiset jätteet ja kemikaalit kulkevat Helsingin kautta. Vaikutukset on siis huomioitava myös jätehuoltosuunnitelmissa ja kapasiteetissa.

Esittelijän perustelut

Lausuntopyyntö

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä sekä laiksi pelastus-

lain 111 a §:n muuttamisesta. Lausuntoa on pyydetty 26.4.2026 mennessä. Lausunnon antamiselle varattua määräaikaa on pidennetty 11.5.2026 asti.

Luonnos hallituksen esitykseksi

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä sekä muutettavaksi pelastuslakia.

Uudessa laissa säädettäisiin eräiden kuntien yhteistyöstä ja varautumisesta pelastuslain 111 a §:ssä tarkoitetun jälkitorjunnan järjestämisessä, kun kyseessä on merialueella tapahtuva suuri alusöljy- tai aluskemikaalivahinko, josta aiheutuu vakavaa vaaraa tai haittaa ympäristölle tai ihmisten terveydelle. Yhteistyövelvoite koskisi rannikkokuntia, jotka vastaisivat suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisestä ja siihen varautumisesta yhteistyöalueittain. Yhteistyöalueita olisi kolme: eteläinen-, läntinen- ja pohjoinen yhteistyöalue. Eteläiseen yhteistyöalueeseen kuuluisi Uudenmaan ja Kymenlaakson maakunnan rannikkokunnat. Läntiseen yhteistyöalueeseen kuuluisi Varsinais-Suomen, Satakunnan ja Pohjanmaan maakunnan rannikkokunnat, ja Pohjoiseen yhteistyöalueeseen kuuluisi Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakunnan rannikkokunnat. Osana jälkitorjuntaan varautumista, yhteistyöalueiden olisi laadittava varautumissuunnitelmat merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämiseksi.

Pelastuslain 111 a §:ää esitetään muutettavaksi siten, että siihen sisällytettäisiin ympäristölle tai ihmisten terveydelle vakavaa vaaraa tai haittaa aiheuttavien aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunta.

Esityksen tavoitteena on parantaa rannikkokuntien edellytyksiä jälkitorjunnan järjestämisessä sekä vahvistaa rannikkokuntien välistä yhteistyötä laajamittaisissa ja vakavissa alusöljy- ja aluskemikaalivahinkotilanteissa. Lisäksi esityksellä pyritään kehittämään rannikkokuntien jälkitorjuntaan varautumista säättämällä velvoite varautumissuunnitelman laatimisesta.

Esityksen tarkoituksena on myös varmistaa, että merellisten ympäristövahinkojen jälkitorjuntaa koskeva sääntely on yhtenäistä ja kattaa sekä öljytuotteista että muista haitallisista aineista johtuvat vahingot.

Voimassa olevat jälkitorjuntasäännökset koskevat nykyisin vain kivennäisöljypohjaisten tuotteiden aiheuttamien vahinkojen jälkitorjuntaa. Kuitenkin yhä useammat öljytuotteet perustuvat nyt ja tulevaisuudessa kokonaan tai pääosin muihin raaka-aineisiin kuin raakaöljyyn. Ottaen huomioon merellisen ympäristövahingon kasvaneen riskin sääntelyä

04.05.2026

Asia/26

olisi tarpeen yhdenmukaistaa riittävien jälkitorjuntatoimien varmistamiseksi siten, että viranomaisen jälkitorjunnan järjestämisvelvollisuus kattaisi myös muut kuin öljyn aiheuttamat merelliset ympäristövahingot.

Yhteistyövelvoite koskisi rannikkokuntia, jotka vastaisivat suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisestä ja siihen varautumisesta yhteistyöalueittain. Helsingin kaupunki kuuluisi eteläiseen yhteistyöalueeseen yhdessä muiden Uudenmaan ja Kymmenlaakson maakunnan rannikkokuntien kanssa, joita ovat Espoo, Hanko, Helsinki, Inkoo, Kirkkonummi, Loviisa, Porvoo, Raasepori, Sipoo ja Siuntio sekä Hamina, Kotka, Pyhtää ja Virolahti. Osana jälkitorjuntaan varautumista, yhteistyöalueiden olisi laadittava varautumissuunnitelmat merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämiseksi.

Saadut lausunnot

Asiasta on saatu kaupunkiympäristön toimialan ja pelastuslaitoksen lausunnot.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- [Lausuntopyyntö](#)
- [Luonnos hallituksen esitykseksi](#)

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Ympäristöministeriö

Otteen liitteet
Esitysteksti

Päätöshistoria

[Kaupunkiympäristön toimiala 27.3.2026](#)

HEL 2026-003640 T 03 00 00

Tausta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi eräiden kuntien yhteistyöstä ja varautumisesta pelastuslain 111 a §:ssä tarkoitetun jälkitorjunnan järjestämisessä, kun kyseessä on merialueella tapahtuva suuri alusöljy- tai aluskemikaalivahinko, josta aiheutuu vakavaa vaaraa tai haittaa ympäristölle tai ihmisten terveydelle.

Voimassa olevat jälkitorjuntasäännökset koskevat nykyisin vain kivennäisöljypohjaisten tuotteiden aiheuttamien vahinkojen jälkitorjuntaa. Kuitenkin yhä useammat öljytuotteet perustuvat nyt ja tulevaisuudessa kokonaan tai pääosin muihin raaka-aineisiin kuin raakaöljyyn. Ottaen huomioon merellisen ympäristövahingon kasvaneen riskin sääntelyä olisi tarpeen yhdenmukaistaa riittävien jälkitorjuntatoimien varmistamiseksi siten, että viranomaisen jälkitorjunnan järjestämisvelvollisuus kattaisi myös muut kuin öljyn aiheuttamat merelliset ympäristövahingot.

Yhteistyövelvoite koskisi rannikkokuntia, jotka vastaisivat suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisestä ja siihen varautumisesta yhteistyöalueittain. Helsingin kaupunki kuuluisi eteläiseen yhteistyöalueeseen yhdessä muiden Uudenmaan ja Kymmenlaakson maakunnan rannikkokuntien kanssa, joita ovat Espoo, Hanko, Helsinki, Inkoo, Kirkkonummi, Loviisa, Porvoo, Raasepori, Sipoo ja Siuntio sekä Hamina, Kotka, Pyhtää ja Virolahti. Osana jälkitorjuntaan varautumista, yhteistyöalueiden olisi laadittava varautumissuunnitelmat merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämiseksi.

Lausunto

Helsingin kaupunkiympäristön toimiala näkee lakiesityksen ja yhteistyön lisäämisen tarpeellisena. Helsinki on yksi Suomen vilkkaimmista satamakaupungeista, jonka lisäksi Helsingin edustalla kulkee merkittävä määrä muuta risteävää laivaliikennettä. Helsingin edustalla tapahtuvan meriliikenteen riskiprofiili on olennaisesti kasvanut viime vuosina (GNSS-häiriöt, varjolaivasto, AIS-manipulointi ym.).

Pohdintaa herättää kuitenkin kuntien roolin korostaminen hyvinvointialueiden pelastustoimintaan nähden. Kuten lakiesityksenkin luvussa 5 muut toteuttamisvaihtoehdot vaihtoehdossa 2 todetaan: hyvinvointialueen ollessa jälkitorjunnan järjestäjänä tehtävää hoitaisi isompi organisaatio eikä organisaatorajat ylittävää yhteistyötä vaadittaisi samassa mittakaavassa, pelastustoiminnan ja jälkitorjunnan välistä vastuuvaihtoa ei tarvitsisi suorittaa, tehtävät ja vastuut olisivat selkeämmät, pelastustoimella on huomattavasti paremmat suorituskyvyt sekä osaaminen tilanteen johtamiseen ja pelastustoimi harjoittelee säännöllisesti. Esityksessä todetaan, että valtaosa pelastustoimen voimavaroista on

sidottu pelastustoiminnan hoitamiseen, joten jälkitorjunta jouduttaisiin toteuttamaan valtaosin ulkopuolisten palveluntarjoajien toteuttaman os-topalveluna. Helsingin kaupungin osalta jälkitorjunnan edellyttämä kalusto ja osaaminen tulisi todennäköisesti oman liikelaitoksen tai ulkoisten palveluntuottajien puolelta eli käytännössä varautuminen perustuisi joka tapauksessa yhteistyöasiakirjoihin ja sopimuksiin. Tarkoituksen mukaisinta voisi siten olla, että jälkitorjunta olisi hyvinvointialueiden vastuulla ja velvoittaa kunnat antamaan asiantuntija-apua sekä tarvittaessa muuta virka-apua, jos se on tarpeen.

Kaupunkiympäristön toimiala esittääkin, että lainvalmistelussa tarkasteltaisiin vielä lakiesityksen vaihtoehtoja 2 ja 3.

Merellisessä toimintaympäristössä kuntarajat ylittävä yhteistyö on ratkaisevan tärkeää ja ympäristövahinkoihin varautumisen teemassa yhteistyölle on selkeä tarve. Kuntien ja hyvinvointialueiden välisen yhteistyön kehittämisen lisäksi on tarkoituksenmukaista osallistaa vahingontorjuntaan ennakoivasti myös muut merellä ammattimaisesti liikkuvat toimijat, kuten vesiliikenteen ammattilaiset (esimerkiksi yhteisharjoitusten muodossa). Lisäksi yhteistyö erilaisten järjestöjen kuten WWF:n kanssa on todennäköisesti ratkaisevan tärkeää.

Jälki-Lain 1 § lain tarkoitus

Helsingin kaupunkiympäristön toimiala näkee lain tarkoituksen olevan tarkoituksenmukainen ja kannatettava. Yhteistyötä tehostamalla voidaan todennäköisesti vähentää vahingoista aiheutuvaa haittaa.

Jälki-lain 2 § Soveltamisala

Epäselväksi jää, mitä tarkoitetaan suurella alusöljy- ja aluskemikaalivahingolla.

Jälki-lain 3 § jälkitorjunnan yhteistyöalueet

Yhteistyöalueiden muodostamisessa ja niiden resursoinnissa tulisi huomioida alueelliset erityispiirteet mm. väestömäärän, yhteiskunnallisten vaikutusten sekä alueen riskiprofiili eli potentiaaliset öljyvahingon lähteet.

Jälki-Lain 4 § varautuminen

Pykälää tulisi tarkentaa esimerkiksi yhdenmukaistamalla se päivityksessä olevan valmiuslain varautumisvelvoitteiden mukaisiksi.

Jälki-lain 5 § varautumissuunnitelma

Lain tuoma velvollisuus yhteistyöalueen varautumissuunnitelman laatimiseen sekä vaatimus varautua myös muilla toimenpiteillä jälkitorjunnan alusöljy- ja uutena myös aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämiseen edellyttää, että asiaan osoitetaan nykyistä enemmän resursseja. Lakiuudistus lisää siten kaupungin kustannuksia. Esityksessä tosin mainitaan, että ympäristöministeriö voi myöntää valtionavustusta suunnitelman laatimiseen, mutta muuhun varautumiseen liittyvien kustannusten korvaamista ei esityksessä huomioida.

Pelastuslain 111 a § öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunta

Ehdotuksen mukaan kunta vastaisi jatkossa myös ympäristölle tai ihmisten terveydelle vakavaa vaaraa tai haittaa aiheuttavan aluskemikaalivahingon jälkitorjunnasta, johon kuuluu pilaantuneen maaperän, pohjaveden ja rannikon puhdistaminen ja kunnostaminen. Lainkohta jää osin epäselväksi. Kemikaalivahinko voi aiheuttaa merialueella vakavaa haittaa ympäristölle, mutta esim. sen maaperää pilaava vaikutus voi olla hyvinkin vähäinen. Epäselvää on, sisältääkö jälkitorjunta myös ympäristönsuojelulain mukaisen pilaantuneen maaperän puhdistamisen ja milloin voidaan todeta jälkitorjunnan päättyneen. Selkeämpää olisi, että pilaantuneen maa-alueen puhdistamisvelvollinen menisi ympäristönsuojelulain mukaisesti.

Varautumissuunnitelmien laatimiseen liittyvä rahoitus

Varautuminen on muutakin kuin suunnittelua. Siihen sisältyy yleensä riskien arviointia, resurssien varaamista, kalustoinvestointeja, tila- ja aluevarauksia, varautumissopimusten laadintaa, henkilöstön kouluttamista ja harjoittelua. Tämä kaikki vaatii aikaa, henkilöstöä ja rahaa, joka tulisi huomioida rahoitusmallin suunnittelussa. Kustannusvaikutukset eivät saa kaatua yksinomaan kuntien harteille ja ympäristövahinkorahaston kyky tukea kuntia tulee olla riittävä ja viivytyksetön.

Muita huomioita

Pelastuslain 2 §:n jälkitorjunnan määritelmään ei ole ehdotettu muutoksia, vaikka nyt ehdotettavassa muutoksessa jälkitorjunnassa puhutaan alusöljyvahinkojen lisäksi myös aluskemikaalivahingoista. Aluskemikaalivahingon jälkitorjunnan määritelmän olisi tarkoituksenmukaista sijoittaa pelastuslain 2 §:ssä.

Helsingin rooli tulee korostumaan merkittävästi sekä oman yhteistyöalueensa, mutta myös muidenkin yhteistyöalueiden valmiuden kannalta. Todennäköistä on, että esimerkiksi erilaiset jätteet ja kemikaalit kulkevat Helsingin kautta. Vaikutukset on siis huomioitava myös jätehuoltosuunnitelmissa ja kapasiteetissa.

04.05.2026

Asia/26

Lisätiedot

Timo Tolkki, valmiuspäällikkö, puhelin: 09 310 39055
timo.p.tolkki(a)hel.fi

[Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala Pelastustoimi -palvelukokonaisuus Pelastustoiminnan palvelut 26.3.2026](#)

HEL 2026-003640 T 03 00 00

Diaarinumero: VN/22156/2020

Asia:

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä sekä laiksi pelastuslain 111 a §:n muuttamisesta

Diaarinumero: VN/22156/2020

Vastaaja: Helsingin kaupungin pelastuslaitos

1. Yleinen kanta

Helsingin kaupungin pelastuslaitos pitää esitysluonnosta tarpeellisena ja perusteltuna. Merialueiden vahinkoriskit ovat lisääntyneet muun muassa meriliikenteen muutosten, Suomenlahdella havaittujen GNSS-häiriöiden sekä niin sanotun Venäjän varjolaivaston toiminnan vuoksi. Tämä edellyttää nykyistä selkeämpää ja vahvempaa varautumista jälkitorjunnan järjestämiseen.

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan kunnilla, esimerkkinä Helsingin kaupunki, ei nykyisellään välttämättä ole riittäviä voimavaroja huolehtia jälkitorjunnasta vastuullaan olevalla alueella. Lisäksi käytännössä on havaittu epäselvyyttä jälkitorjunnasta vastaavan viranhaltijan nimeämisessä sekä jälkitorjuntaa koskevassa suunnittelussa.

Pelastuslaitos pitää erityisen tärkeänä, että pelastuslain 111 a §:ää täydennetään kunnan vastuulla järjestää myös ympäristölle tai ihmisten terveydelle vakavaa vaaraa tai haittaa aiheuttavien aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunta esitysluonnoksessa ehdotetulla tavalla.

2. Yhteistyöaluejako

Esitysluonnoksessa rannikkokunnat jaetaan kolmeen yhteistyöalueeseen, joista eteläinen yhteistyöalue muodostuu Uudenmaan ja Kymenlaakson rannikkokunnista.

Helsingin kaupungin pelastuslaitos puoltaa ehdotettua yhteistyöaluejakoa. Pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan yhteistyöaluejako selkeyttää ja tehostaa jälkitorjunnan suunnittelua ja toteuttamista. Ehdotetut yhteistyöalueet perustuvat nykyiseen pelastustoiminnan yhteistyöaluejakoon, mikä osaltaan mahdollistaa pelastustoiminnan ja jälkitorjunnan rajapintoja koskevien alueellisten ohjeistusten yhtenäistämisen.

3. Velvoite varautumissuunnittelusta

Helsingin kaupungin pelastuslaitos kannattaa velvoitetta laatia yhteistyöaluekohtainen varautumissuunnitelma, jota päivitetään säännöllisesti, esimerkiksi viiden vuoden välein.

Pelastuslaitos pitää tärkeänä, että suunnitelmissa otetaan huomioon eri kuntien resurssit, kalusto, henkilöstö ja erityispiirteet. Lisäksi suunnitelmista tulee ilmetä selkeästi jälkitorjunnasta vastaavat viranhaltijat. Suunnitelmissa tulee myös kuvata menettelytapa, jolla johtovastuun siirtäminen pelastustoiminnasta jälkitorjuntaan toteutetaan käytännössä.

4. Pelastuslain 111 a §:n laajentaminen

Helsingin kaupungin pelastuslaitos puoltaa pelastuslain 111 a §:n laajentamista siten, että se kattaa myös aluskemikaalivahingot.

5. Taloudellisten vaikutusten huomiointi

Helsingin kaupungin pelastuslaitos pitää myönteisenä sitä, että kunnille annetaan mahdollisuus saada erillirahoitusta suunnitelmien laatimista tai teettämistä varten. Tämä parantaa kuntien välistä yhdenvertaisuutta, turvaa valtakunnallisesti tarvittavien torjuntajärjestelyjen vähimmäistason ja mahdollistaa laadukkaiden suunnitelmien laatimisen myös taloudellisesti pienemmissä kunnissa.

6. Jälkitorjunnan järjestämistehtävän siirtäminen hyvinvointialueen pelastustoimelle (vaihtoehto 2)

Vaihtoehdossa 2 jälkitorjunnan järjestämistehtävä osoitettaisiin hyvinvointialueiden pelastustoimelle uutena tehtävänä. Tällöin hyvinvointialueen pelastustoimi vastaisi öljyvahinkojen sekä muiden haitallis-

04.05.2026

Asia/26

ten aineiden torjunnasta kokonaisuudessaan.

Helsingin kaupungin pelastuslaitos ei kannata jälkitorjunnan järjestämistehtävän siirtämistä hyvinvointialueiden pelastustoimelle. Perusteluna tälle on, ettei pelastuslaitoksilla ole nykyisellään riittäviä resursseja eikä kaikilta osin sellaista osaamista, jota jälkitorjunnan kaikkien osa-alueiden hoitaminen edellyttää. Käytännössä jälkitorjunta jouduttaisiin toteuttamaan pääosin ulkopuolisten palveluntarjoajien ostopalveluina, sillä nykyinen operatiivinen henkilöstö, jolle myös pitkäkestoinen jälkitorjuntatyö osoitettaisiin, on henkilöresurssien, kaluston ja ympäristöteknisen osaamisen osalta mitoitettu, suunniteltu ja koulutettu ensisijaisesti kiireellisen pelastustoiminnan tarpeisiin.

7. Jälkitorjuntasäätelyn jatkotarkastelu

Helsingin kaupungin pelastuslaitos pitää myös perusteltuna esityksen luvussa

5.1.1 esitettyä pohdintaa siitä, tulisiko lainsäädäntöä myöhemmin laajentaa koskemaan kaikkia kemikaalivahinkoja.

Esityksen nykyinen rajausta jättää maalla tapahtuvat kemikaalionnettomuudet erilliseen vastuukokonaisuuteen, vaikka niiden ympäristövaikutukset ja torjuntavaatimukset voivat olla yhtä vaativia kuin kivennäisöljystä aiheutuvissa onnettomuuksissa. Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan tätä kokonaisuutta tulisi selvittää jatkovalmistelussa.

Lisätiedot

Marko Rostedt, pelastusjohtaja, puhelin: 310 30100
marko.rostedt(a)hel.fi